

ZARZĄDZENIE

zwrócić pismo procesowe /wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku/, albowiem strona wnosząca przedmiotowe pismo nie zawarła oświadczenia o doręczeniu pisma drugiej stronie lub nadaniu przesyłką pocztową. Na skutek zmiany stanu prawnego z dniem 07.11.2019r. w zakresie sposobu zaskarżania orzeczeń sądowych dotychczasowe orzecznictwo utraciło swoją moc i ma charakter historyczny w zakresie interpretacji art. 132 § 1 kpc.

sędzia Michał Jankowski

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 132 § 1 i 1¹ w toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. W treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu przesyłką poleconą. Pismo niezawierające powyższego oświadczenia podlega zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.

Przepis § 1 nie dotyczy wniesienia pozwu wzajemnego, apelacji, skargi kasacyjnej, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty, zarzutów od nakazu zapłaty, wniosku o zabezpieczenie powództwa, skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i skargi na orzeczenia referendarza sądowego, które należy złożyć w sądzie z odpisami dla strony przeciwnej.

Przepis w warstwie językowej jest jasny. Nie wyłącza on od obowiązku doręczania wniosku o uzasadnienie. Sądowi jest znane odmienne stanowisko Sądu Najwyższego, którego nie podziela. Jednak dotychczasowe stanowisko judykatury wskutek nowelizacji przepisów kodeksu postępowania cywilnego utraciło moc.

Sąd częściowo podziela pogląd dr A. M. wyrażony w Polskim Procesie Cywilnym w artykule „Czy po nowelizacji z 04.07.2019r. odpis wniosku o uzasadnienie podlega bezpośrednim doręczeniom na podstawie art. 132 § 1 zdanie pierwsze Kodeksu postępowania cywilnego? Warto przytoczyć zasadnicze tezy autorki, które Sąd podziela i przyjmuje za własne.

Przed wejściem w życie nowelizacji z 4.07.2019 r. na gruncie art. 132 § 1 i 1¹ Kodeksu postępowania cywilnego w doktrynie i orzecznictwie dominował pogląd, wedle którego odpis wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia i doręczenie orzeczenia wraz z pisemnym uzasadnieniem nie był objęty przewidzianym w art. 132 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. ciężarem bezpośrednich doręczeń w toku sprawy pomiędzy profesjonalnymi pełnomocnikami. Chociaż wypowiedzi nauki i judykatury dotyczyły głównie wniosku o uzasadnienie wyroku, to mutatis mutandis znajdowały one zastosowanie również do wniosków o uzasadnienie postanowienia.

Brzmienie art. 132 § 1 i 1¹ k.p.c. w omawianym zakresie nie uległo zmianie, jednak nowelizacja z 4.07.2019 r. w istotny sposób zmieniła jego otoczenie normatywne. Zmiana przepisów dotyczących wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a także zmiana charakteru tego wniosku (w kontekście przesłanek dopuszczalności zaskarżenia orzeczenia) powoduje potrzebę odpowiedzi na pytanie, czy przytoczony wyżej pogląd zachował aktualność?

Na postawione pytanie - co do zasady — należy odpowiedzieć negatywnie.

Przypomnieć należy, że pierwotnie pogląd o wyłączeniu wniosku o uzasadnienie z katalogu pism objętych obowiązkiem bezpośrednich doręczeń został wyrażony w orzecznictwie Sądu Najwyższego na gruncie obowiązującego uprzednio art. 479⁹ § 1 k.p.c. Przepis ten nakładał na profesjonalnych pełnomocników - w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych - obowiązek bezpośredniego doręczania stronie przeciwnej w toku sprawy odpisów pism procesowych wraz z załącznikami. Problem nabrał szczególnego znaczenia z dniem 5.02.2005 r., tj. w momencie

dodania do art. 479⁹ § 1 k.p.c. zdania trzeciego, przewidującego zwrot a limine pisma procesowego złożonego bez dołączenia dowodu doręczenia lub nadania odpisu pisma do przeciwnika . Pogląd wyrażony w orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtował praktykę orzecniczą sądów powszechnych oraz został zaaprobowany w doktrynie . W nauce zdarzały się również wypowiedzi krytyczne. Po wprowadzeniu omawianego rozwiązania (z pewnymi modyfikacjami) do przepisów o postępowaniu zwykłym w doktrynie i orzecznictwie przyjęto, że pogląd o wyłączeniu wniosku o uzasadnienie z katalogu pism procesowych objętych obowiązkiem bezpośrednich doręczeń (wyrażony w uchwale SN z 27.10.2005 r.) zachował aktualność również na gruncie art. 132 § 1 i 1¹ k.p.c.

U podstaw tego dominującego poglądu legło m.in. przekonanie, że ciężar bezpośrednich doręczeń nie dotyczy pism, których treść jest obojętna z punktu widzenia obrony interesów przeciwnika, składanych wyłącznie w interesie wnoszącego, których treść i cel w żaden sposób nie mogą wpłynąć na sytuację innych osób. Za pismo takie uznawany był właśnie wniosek o uzasadnienie. Wskazywano przy tym, że dla rozstrzygnięcia omawianego zagadnienia prawnego kluczowa jest interpretacja art. 128 k.p.c., wedle której przepis ten – przewidujący obowiązek dołączenia do pisma procesowego jego odpisów i załączników celem doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom - nie dotyczy pisma procesowego zawierającego wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku. Podkreślano, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia nie spełnia w ramach postępowania cywilnego funkcji „zapowiedzi apelacji”, z punktu widzenia interesów i obrony praw przeciwnika istotna jest nie ewentualna wiedza o zamiarze zaskarżenia wyroku, lecz o tym, czy środek odwoławczy został wniesiony i jaka jest jego treść, dopiero wtedy powstaje sytuacja, w której przeciwnik może i powinien podjąć się obrony swych praw, co gwarantuje mu doręczenie przez sąd odpisu środka zaskarżenia. Przyjmowano, że żądanie uzasadnienia wyroku realizuje przede wszystkim prawo strony do rzetelnego procesu (poznania motywów rozstrzygnięcia), a wypełnienie tego prawa odbywa się „między sądem a stroną żądającą uzasadnienia”. Zauważano, że znaczenie procesowe dla przeciwnika ogranicza się do przesunięcia w czasie daty ewentualnego uprawomocnienia się orzeczenia, nie jest to jednak skutek, któremu strona ta swoim działaniem mogłaby zapobiec. Samo złożenie wniosku nie dotyczy przeciwnika, nie pozwala mu przygotować się do obrony, ponieważ na tym etapie nie wiadomo, czy strona składająca wniosek w ogóle zaskarzy orzeczenie.

Krytycznie do stanowiska wyrażonego w orzecznictwie Sądu Najwyższego odnieśli się T. S., Ł. P. i M. L., przy czym ich poglądy nie były jednolite. T. S. i M. L. twierdzili, że obowiązek bezpośrednich doręczeń przez profesjonalnych pełnomocników dotyczy wszelkich, składanych w toku sprawy, pism procesowych niewymienionych wyraźnie w art. 479 § 2 k.p.c., w tym wniosku o uzasadnienie . Podział na pisma mające znaczenie dla pozostałych stron procesu oraz dotyczące tylko strony wnoszącej takie pismo T. S. uznał za sztuczny i niezajdujący oparcia w przepisach prawa . M. L. podkreślił, że choć utrwalona praktyka sądowa ma znaczenie dla sposobu wykładni przepisów procesowych, to nie może przesądzać o prawidłowej wykładni przepisów, i uznał, że dotychczasowa praktyka sądowa o niedoręczaniu niektórych pism procesowych była niewłaściwa . Z kolei Ł. P. uznał za słuszny – co do zasady – zaprezentowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego kierunek wykładni, wedle którego nie podlegają doręczeniu innej osobie uczestniczącej w postępowaniu pisma, które nie mają jakiegokolwiek wpływu na jej sytuację procesową (np. pisma związane z nałożeniem grzywny na świadka, biegłego czy stronę albo też pisma o wydanie odpisów dokumentów z akt sprawy), natomiast zakwestionował - jako dyskusyjny - pogląd, jakoby do pism takich należało zaliczyć wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia . Według tego autora wniosek taki ma bezpośrednie, istotne znaczenie dla strony przeciwnej, a zaaprobowanie odmiennego poglądu prowadziłoby do konieczności różnego traktowania wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia w zależności od tego, czy od orzeczenia, którego dotyczy, przysługują zwyczajne czy nadzwyczajne środki zaskarżenia (w przypadku skargi kasacyjnej wniosek warunkował jej dopuszczalność), do czego brak było podstaw Nowelizacją z 4.07.2019 r. ustawodawca zmienił unormowania dotyczące wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia orzeczenia (art. 328, art. 357 § 21, art. 361 k.p.c., art. 25b u.k.s.c.) oraz zasady zaskarzania orzeczeń (art. 369 § 1 i 11, art. 394 § 2 k.p.c.). De lege lata wymogiem formalnym wniosku jest określenie jego zakresu poprzez wskazanie, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości, czy części orzeczenia, w szczególności poszczególnych jego rozstrzygnięć (art. 328 § 3 k.p.c.). Wniosek ten podlega aktualnie opłacie, którą w przypadku wniesienia środka zaskarżenia zalicza się na poczet opłaty od środka zaskarżenia (art. 25b u.k.s.c.). /.../ W zakresie zasad zaskarzania orzeczeń istotną zmianą jest wprowadzenie zasady, wedle której

złożenie wniosku o uzasadnienie warunkuje dopuszczalność apelacji (art. 369 § 1 i 1¹ wyjątkiem z art. 343 § 2 k.p.c.) zażalenia (art. 394 § 2 k.p.c.). W konsekwencji zakres wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia determinuje dopuszczalny zakres zaskarżenia orzeczenia./.../

Z pewnością nie można się zgodzić, aby de lege lata zachował aktualność pogląd, jakoby wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia orzeczenia był pismem obojętnym czy niemającym znaczenia z punktu widzenia obrony podejmowanej przez drugą stronę. Z perspektywy podejmowanych przez drugą stronę czynności procesowych, mających na celu obronę jej interesów, istotne znaczenie ma obecnie nie tylko to, czy druga strona złożyła wniosek o uzasadnienie, ale również zakres tego wniosku. W konsekwencji, nie sposób de lege lata bronić poglądu, jakoby wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia był pismem procesowym, do którego nie znajduje zastosowania wymóg z art. 128 § 1 k.p.c. (złożenia go wraz z odpisami dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom. /.../

Inną kwestią jest, że przyjęte rozwiązanie w zakresie, w jakim de lege lata wnioski o uzasadnienie nie zostały wyłączone z katalogu pism podlegających bezpośredniemu doręczeniu (co można było uczynić poprzez uwzględnienie go w katalogu pism z art. 132 § 1 i 1¹ k.p.c.) należy ocenić krytycznie. De lege ferenda należy postulować, aby wniosek o uzasadnienie był składany w sądzie wraz z odpisem dla strony przeciwnej, a następnie podlegał doręczeniu przez sąd wraz z odpisem środka zaskarżenia./.../

Sąd podziela to stanowisko. Niemniej nie uważa, aby konieczne w świetle przepisu 132 § 1 i 1¹ k.p.c konieczne było wzywaniem pełnomocnika do usunięcia braku formalnego zamieszczenie oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu przesyłką poleconą. Taka interpretacja sprzeczna jest z wykładnią systemową. Po drugie celem wprowadzenia przedmiotowej normy było przyśpieszenie postępowania.

Wniosek o uzasadnienie składany jest w formie pisma procesowego. Zasadą statuowaną przez art. 132 § 1 kpc jest doręczanie bezpośrednio pism procesowych. Wyjątki od zasady wskazane są w art. 132 § 1¹ kpc. Zgodnie z podstawową regułą wykładni wyjątków nie można interpretować rozszerzająco.

Aktualnie doręczenie wniosku o uzasadnienie ma znaczenie dla strony przeciwnej. Zgodnie z art. 98 § 1¹ kpc od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Zatem złożenie wniosku o uzasadnienie wpływa na początek daty biegu odsetek od kosztów procesu.

Mając wiedzę o złożeniu wniosku o uzasadnienie przez przeciwnika procesowego strona przeciwna nie złożyłaby wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. W braku takiej wiedzy wniosek strony o nadanie klauzuli wykonalności musi zostać przez Sąd oddalony jako przedwczesny. Tym samym niepotrzebnie angażuje sędziego jak i sekretariat, co nie sprzyja sprawności postępowania. Mając zaś wiedzę o złożeniu wniosku o uzasadnienie przeciwnik procesowy nie złożyłby przedmiotowego wniosku o nadanie klauzuli wykonalności.

Gdyby ustawodawca chciał zaaprobować poprzedni nurt orzecznictwa to dokonując nowelizacji przepisów kodeksu postępowania cywilnego, a w szczególności art. 132 kpc, to uwzględniłby wniosek o uzasadnienie w kategorii pism wskazanych w art. 132 § 1¹ kpc.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 132 § 1 zdanie trzecie orzec należało jak w zarządzeniu.

sędzia Michał Jankowski